

ROMAIN ROLLAND

MOZART

Schiță de portret

Traducere din limba franceză de Ileana Littera

PREVIZUALIZARE

GRAFOART

SCRISORILE LUI MOZART¹

Am recitit de curând scrisorile lui Mozart, pe care domnul Henri de Curzon le-a tradus în franceză² și care nu ar trebui să lipsească din nicio bibliotecă, fiindcă ele nu prezintă interes doar pentru artiști, ci sunt o adevărată binefacere pentru oricare dintre

¹ Cer îngăduința ca aceste pagini să fie considerate doar o simplă schiță de portret, un crochiu al lui Mozart asemenea celui desenat de Dora Stock în 1789. În așteptarea unui studiu mai demn de el, pe care sper să i-l pot consacra ceva mai târziu, acum nu am vrut decât să-mi închei cartea de față, dedicată maeștrilor vechii opere, cu această figură luminoasă, plină de seninătate (n. a.).

² *Mozarts Briefe*, publicate de Ludwig Nohl, 1865, ed. a III-a 1877. *Lettres de W.-A. Mozart*, traducere integrală, cu o introducere și note de Henri de Curzon, 1888, Hachette. Domnul de Curzon a completat această culegere cu un nou volum: *Nouvelles lettres des dernières années de la vie de Mozart*, 1898, Fischbacher (n. a.).

*

„Să compun, spune Mozart, este singura mea bucurie și singura mea pasiune” (10 octombrie 1777).

Acest fabulos geniu părea să se fi născut doar pentru a crea. Nu vom găsi multe exemple ale unei forțe creatoare atât de viguroase, de robuste și de spontane, ale unei vitalități artistice pe drept cuvânt ieșite din comun. Căci nu trebuie să confundăm ușurința uluitoare cu care Mozart compunea cu verva leneșă a lui Rossini. Bach lucra enorm, cu îndârjire : „Am fost obligat să lucrez, le spunea el prietenilor săi ; oricine va trudi la fel de mult va reuși la fel de bine ca mine”. Beethoven se lua mereu la trântă cu propriul geniu, dădea bătălii istovitoare cu el însuși. Când prietenii veniți în vizită îl surprindeau în toiul elaborării unei compoziții, nu aveau cum să nu remarce, deseori, starea de epuizare în care se afla artistul, vlăguiala lui : „Era tras la față,

Să dăm de-o parte scrisorile și să ne lăsăm purtați de valurile muzicii sale. Căci ființa lui întreagă, sufletul lui aici se află. Aici și doar aici vom regăsi, încă de la începuturi, tandrețea, bunătatea și iubirea, elemente care constituie esența însăși a acestei muzici.

Le întâlnim pretutindeni, însoțindu-i toate sentimentele și toate gândurile, învăluindu-le, împletindu-se cu ele, scaldându-le în lumina lor blândă și odihnitoare. Iată motivul pentru care Mozart nu a izbutit niciodată – și nici nu a încercat – să creeze personaje antipatice. E de ajuns să ne gândim la tiranul din *Lenora*, la personajele satanice din *Freischütz* și din *Euryanthe*, la eroii monstruoși din *Ring (Inelul nibelungilor)* pentru ca exemplele oferite de Beethoven, de Weber și de Wagner să ne convingă că muzica este capabilă să exprime și să inspire ura și disprețul. Dar, cum spune ducele din shakespeariana *Noapte a regilor*, muzica este,

*

Prea multă veselie duce la bufonerie, iar spiritul mozartian se lasă câteodată invadat de o prea mare doză de „comicării” datorate unei duble influențe : cea a comediei bufe italiene și cea a gustului vienezilor pentru burlesc. Este partea cea mai puțin interesantă a operei lui Mozart și ne-am lipsi bucuros de ea, dar nu avem cum să nu o înțelegem. E cât se poate de firesc ca nu numai spiritul, ci și trupul să-și aibă propriile exigențe, astfel încât, atunci când se simte în largul lui, când e din cale-afară de vesel și de bucuros, bufoneria să apară de la sine. Mozart se amuză ca un copil. Ne dăm imediat seama că toți Leporello, Osmin și Papageno ai săi îl distrează de minune.

Uneori, bufoneria atinge la el sublimul. Să ne gândim la personajul Don Giovanni și la această operă în întregul ei, socotită de